

ПРО СУД І СУДОВУ СПРАВУ

В Інституті законодавства відбулася презентація видання «Про суд і судову справу»¹, присвяченого реформі судочинства під час Української революції 1917–1921 років.

Відкриваючи обговорення, виконувач обов'язків директора Інституту законодавства, член-кореспондент НАН України **Євген Бершеда** поінформував присутніх про системну роботу Інституту щодо висвітлення історико-правових засад українського державотворення, зокрема – підготовку серії книг «Із першоджерел», яка нині налічує 13 видань. Актуальність серії обумовлена не лише оприлюдненням невідомих раніше документів і матеріалів. Фактично йдеться про такі складові досвіду державотворення сторічної давнини, як боротьба за поєднання зусиль різних політичних сил заради досягнення спільної мети, економічні та соціальні реформи, за визнання незалежності України та її територіальної цілісності у складних геополітичних умовах.

Аналізуючи особливості українського державотворчого процесу під час революції 1917–1921 років, у тому числі відновлення довіри до інститутів влади та судової системи, академік НАН України **Олександр Копиленко** наголосив, що на українських землях у народній пам'яті міцною була традиція виборності суддів та встановлення високих вимог до їх компетентності, яка сягала ще козацьких часів. Важливою складовою успіху судової реформи стала підтримка народних очікувань фаховими юристами, які переконали суспільство у необхідності формування судової системи на основі принципів демократизму та професійності, довівши небезпеку обрання так званих народних суддів, які поставали за громадською ініціативою та фактично чинили самосуд, а головним принципом судочинства вважали провадження

¹ Про суд і судову справу (Реформа судочинства під час Української революції 1917–1921 років) / Інститут законодавства Верховної Ради України ; вступне слово акад. НАН України О. Л. Копиленка ; упоряд. : О. Л. Копиленко, Є. Р. Бершеда, І. М. Мищак. – Репринт. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2019. – 208 с. – (Серія : Із першоджерел. — Вип. XI).

процесу не стільки за законом, як «по совісті». Вчений також відзначив подвижницьку діяльність відомого юриста, одного із засновників Українського правничого товариства Ростислава Лащенка, який на сторінках тогочасних газет регулярно роз'яснював громадянам складні питання правової реформи.

Доктор історичних наук, професор **Іван Мищак** привернув увагу до документів, які висвітлюють особливості формування й діяльності судових установ в Українській Народній Республіці та Українській Державі. Дослідник охарактеризував бачення тогочасними юристами місця та ролі судів у системі організації влади на різних етапах Української революції, проаналізувавши відповідні розділи проектів конституційних актів, а також повноваження Генерального суду за законом Української Центральної Ради від 2 грудня 1917 року та Державного Сенату за законом Української Держави від 8 липня 1918 року.

Кандидат юридичних наук, заслужений юрист України **Тарас Скомороха** у рамках дискусії про якість підготовки законопроектів періоду Української революції вказав на достатньо професійний рівень окремих із них навіть з точки зору сучасної законодавчої техніки. На його переконання, деякі тогочасні ініціативи не втратили актуальності та можуть бути корисними на нинішньому етапі реформування судової системи. Йдеться, зокрема, про розмежування підсудності справ, порядок призначення суддів, обрання присяжних засідателів, формування комісій для екзаменування суддів із залученням до їх складу університетських професорів тощо.

Підводячи підсумки обговорення, учасники презентації відзначили здобутки реформування судової системи під час Української революції 1917–1921 років, а також наголосили на необхідності врахування вітчизняного досвіду в сучасних умовах здійснення реформ в Україні.